

Hemşirelik Öğrencilerinin Çocuk Sevme ile Empatik Eğilim Durumları ve Aralarındaki İlişkinin Belirlenmesi

Determination of Relation Between Liking of Children with Empathic Tendency Levels in Nursing Students

Ebru Günel¹ Özlem Avcı²

¹ İstanbul Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Bölümü, İstanbul, TÜRKİYE

² İstanbul Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul, TÜRKİYE

Geliş tarihi/ Date of receipt: 02/03/2021

Kabul tarihi/ Date of acceptance: 08/06/2021

© Ordu University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Turkey, Published online: 08/09/2021

ÖZ

Amaç: Bu araştırma hemşirelik öğrencilerinin çocuk sevme ve empatik eğilim durumlarının ve aralarındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Kesitsel-tanımlayıcı desende yapılan bu çalışmaya, 2017-2018 eğitim öğretim yılı, Güz döneminde İstanbul'da özel bir vakıf üniversitesinin Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik bölümü öğrencileri alınmıştır. Toplam 508 öğrenciden, çalışmaya katılmayı kabul eden 425 öğrenci ile çalışma tamamlanmıştır. Veriler; Tanıtıcı Anket Formu, Barnett Çocuk Sevme Ölçeği ve Empatik Eğilim Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Veriler, SPSS 22.0 paket programında, Independent t, Mann-Whitney U, Kruskal Wallis testleri kullanılarak değerlendirilmiştir. Ölçekler arasındaki ilişkinin belirlenmesinde ise Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Bulgular: Çalışmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin büyük çoğunluğunun çocuklarla iletişim kurma becerisinin iyi olduğunu ve çocuklarla zaman geçirmekten hoşlandığını ifade ettiği bulunmuştur. Öğrencilerin empatik eğilim ölçeği puan ortalamaları 70.57 ± 8.65 , çocuk sevme ölçeği puan ortalamaları da 80.42 ± 15.20 olarak saptanmıştır. Çalışmada, 22 yaş ve üzeri olan, cinsiyeti kız olan, son sınıfa devam eden ve çocukla iletişim kurma becerisinin iyi olduğunu belirten ve pediatri hemşiresi olmayı isteyen öğrencilerin empatik eğilim ve çocuk sevme puanlarının yüksek olduğu bulunmuştur ($p < 0.05$). Empatik eğilim ile çocuk sevme düzeyi arasında pozitif yönde korelasyon belirlenmiştir ($p < 0.000$).

Sonuç: Çalışma bulgularına göre; çocuklarla ilgili olumlu görüşlere sahip olmanın yanısıra, lisans eğitiminde alınan derslerin çocuğa yaklaşımı etkilediğini düşünen hemşirelik öğrencilerinin de daha yüksek empatik eğilim ve çocuk sevme düzeyine sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Hemşirelik öğrencilerinin eğitiminde onları alana hazırlayarak, empatik eğilimlerini arttıran programlarla empatik eğilimlerinin ortaya çıkarılması önerilebilir.

Anahtar kelimeler: çocuk sevme, empatik eğilim, hemşirelik öğrencisi

ABSTRACT

Objective: This study was conducted to determine liking of children and emphatic tendency levels and relation between them in nursing students.

Methods: Nursing students of a private university, Health Sciences Faculty in İstanbul in 2017-2018 period were taken to this sectional-descriptive study. The study was conducted with total 425 students of 508. Data were collected with Informative Questionnaire, Barnett Liking of Children Scale and Emphatic Tendency Scale. The data were evaluated by Independent t, Mann-Whitney U, Kruskal Wallis tests in the SPSS 22.0 package program. Pearson's correlation analysis was used to determine the relationship between the scales. Statistical significance level was accepted as $p < 0.05$.

Results: The most of the nursing students stated that their ability to communicate with children was good and they liked spending time with children. Their score mean for emphatic tendency was 70.57 ± 8.65 , and 80.42 ± 15.20 for liking of children scale. The emphatic score means and levels of liking of child were higher in students who were 22 and over years, girl, attending to the last class, had good communication with children and wanted to be a pediatric nurse ($p < 0.05$). There was a positive correlation between emphatic tendency and liking of children ($p < 0.000$).

Conclusion: According to the study findings; with having positive opinions about children, nursing students who think that the lessons were taken in undergraduate education affect the approach to the child also have higher empathic tendencies and child liking levels. It is suggested that their empathic tendencies should be revealed with programs that increase their empathic tendencies by preparing them for the field.

Key words: liking of child, emphatic tendency, nursing student

ORCID IDs of the authors: EG: 0000-0002-6985-5432; ÖA: 0000-0003-0479-3450

Sorumlu yazar/Corresponding author: Dr. Öğr. Üyesi Özlem Avcı

İstanbul Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul, TÜRKİYE

e-posta/e-mail: oavci@medipol.edu.tr

Atf/Citation: Günel E, Avcı Ö. (2021). Hemşirelik Öğrencilerinin Çocuk Sevme ile Empatik Eğilim Durumları ve Aralarındaki İlişkinin Belirlenmesi. Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi, 2021, 4(2), 219-231. DOI:10.38108/ouhcd.771550

Giriş

Hemşireliğin uzmanlık alanlarından biri olan çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşireliği, çalıştığı dönemin bağımlı, sevgiye ve ilgiye en çok ihtiyacı olan dönem olması nedeniyle belki de en fazla motivasyona ve sevmeye odaklanan alanlardan biridir. Pediatri, aile merkezli bakım çerçevesinde, yenidoğan döneminden başlayıp tüm gelişim süreçlerinde çocuk ve ailelerini ele alan ve bu dönemlerin özelliklerine yönelik yaklaşım geliştirerek bakım veren bir alandır (Karagözoğlu, 2005; Yüzer ve ark., 2008; Kürtüncü ve ark., 2017; Çavuşoğlu, 2015).

Bakım verici rolünü gerçekleştirirken, pediatri hemşirelerinin çocukların gelişim özelliklerini bilerek, sevgi ve ilgi çerçevesinde etkili iletişim kurmaları beklenmektedir (Bektaş ve ark., 2015; Çavuşoğlu, 2015; Demir, 2020). Hemşirelerde çocuk sevmeye ilişkin yapılan çalışmalar az olmakla birlikte, konuya ilişkin kaynaklar yaş, cinsiyet, daha önce çocuk bakma durumu, iletişim becerileri, kardeş sahibi olma, mesleğini severek yapma gibi faktörlerin çocuk sevme düzeyini etkilediğini göstermektedir. Diğer önemli faktörlerin ise; lisans eğitim dönemi boyunca alınan dersler ve mesleki hayatı boyunca gerçekleşen klinik uygulamalar olduğu belirtilmektedir (Altay ve Kılıçarslan, 2014; Bektaş ve ark., 2015, Erden ve Duyan, 2011). Pediatri kliniklerinde öğrenciler çocuk hastaya bakım verirken sevgi, mutluluk, umut gibi olumlu duyguların yanısıra; stres, yeterli iletişim kuramama gibi olumsuz duyguları da beraberinde yaşayabilmektedirler. Yaşanan olumlu duygular öğrencilerin öğrenmeye isteklilik ve motivasyonunu arttırırken, olumsuz duygular motivasyonunu azaltmaktadır. Öğrencilerin çocuk sevme düzeylerinin olumsuz duyguların etkisini önemli ölçüde azalttığı bilinmektedir (Büyük ve ark., 2014; Kostak ve ark., 2017; Kostak, 2013).

Kostak ve arkadaşları (2017) hemşirelerin çocuk sevme düzeylerine etki eden faktörleri incelemiş ve hemşirelerin sahip olduğu çocuk sayısı arttıkça çocuk sevme düzeylerinin de arttığı sonucuna ulaşmışlardır. Altay ve Törüner'in (2014) öğrenci hemşirelerin klinik deneyimleri ve çocuk sevme durumlarının belirlenmesi üzerine yaptıkları çalışmada da; hemşirelik öğrencilerinin çocuk sevme düzeyleri yüksek bulunmuş, öğrencilerin olumlu duygulara sahip olmalarının çocukları sevme düzeylerini arttırdığı belirlenmiştir. Mutlu ve Balcı'nın çalışmasında (2010); hemşirelik öğrencilerinde çocuk sevme puan ortalamaları staj

öncesi yaklaşık %77, sonrası ise %80 olarak belirlenmiş, dersin öğrencilerin çocuk sevme düzeylerini olumlu etkilediğini bildirilmiştir.

Her ne kadar sevilse de, içinde bulunulan alanın veya çocukların bireysel farklılıklarının getirdiği korkular nedeniyle pediatri hemşireliği bir o kadar korkulan ve uzak durulan alanlardan birisi olabilmektedir. Çocuk onkoloji kliniğinde bakım uygulaması deneyimleri olan hemşirelik öğrencileri, çocuklarla iletişim kurmak ve onların bakım gereksinimlerini karşılama açısından yetişkin hastaların bakımına kıyasla daha fazla zorlandıklarını ifade etmişlerdir (Kürtüncü ve ark., 2017). Başka bir çalışmada da benzer olarak, öğrencilerin çoğunun çocuk hastaya bakım vermenin diğer hastalara bakım vermektense daha zor olduğunu ifade ettikleri bulunmuştur. Yine aynı çalışmada, pediatri stajına çıkan öğrenciler, klinik uygulamaların en zor yönlerinin; hasta çocuğun bakımını uygulayabilme, çocuklara psikososyal açıdan yaklaşabilme ve gelişimsel sorunların olduğunu belirtmişlerdir (Oerman ve Lukomski, 2001).

Hemşirelik öğrencileri ve pediatri kliniklerinde çalışan hemşireler ile ilgili yapılan çalışmalarda çocuk sevme düzeylerini bir çok faktörün etkilediği görülmekte; empati, iletişim becerisi, mesleğini ve bakım verdiği insanları sevmeye ve yardım etme tutumu gibi becerilerin öğrencilik sürecinde de gelişmesi beklenmektedir (Kyle ve Carman, 2013; Törüner ve Büyükgönenç, 2012; Şahin ve Özdemir, 2015; Çınar ve Cevahir, 2007; Arifoğlu ve Razi, 2011). Bununla birlikte, hemşirelik öğrencilerinin çocuk sevme ve empatik eğilimlerinin birlikte incelendiği yeterli çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışma ile hemşirelik öğrencilerinin çocuk sevme ve empatik eğilim düzeylerini etkileyen faktörlerin belirlenmesi, konuya ilişkin literatüre katkı sağlayarak, eğitimciler için rehber sunulması amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem

Kesitsel-tanımlayıcı tipte olan çalışmanın evrenini İstanbul'da bulunan bir Vakıf Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü öğrencileri (N=508) oluşturmuştur. Çalışmanın yapıldığı dönemde okulda devamsızlığı bulunmayan, çalışmaya katılmayı kabul eden öğrenciler (N=425) çalışma kapsamına alınmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü

Çalışmaya başlamadan önce, üniversitenin etik kurulundan (Tarih: 16.05.2017, Karar no:169 Sayı:10840098-604.01.01) ve ilgili kurumdan izin

alınmıştır. Çalışmanın amacına yönelik bilgi verildikten sonra, gönüllülük esasına dayalı olarak, çalışmaya katılacak hemşirelik bölümü öğrencilerinden yazılı onamları alınmıştır. Veriler gizli tutulmuş, araştırma dışında kullanılmamıştır. Araştırmada Helsinki Deklarasyonu ilkelerine uyulmuştur.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri; 2017-2018 eğitim öğretim yılı içerisinde, Eylül-Aralık 2017 tarihleri arasında çalışmaya katılmayı kabul eden hemşirelik öğrencileri ile yüz-yüze görüşme yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Veri toplama araçları olarak; Tanıtıcı Anket Formu, Barnett Çocuk Sevme Ölçeği ve Empatik Eğilim Ölçeği kullanılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Tanıtıcı Anket Formu

Tanıtıcı anket formu; araştırmacılar tarafından literatür taraması yapılarak (Altay ve Törüner, 2014; Kostak ve ark., 2017; Mutlu ve Balcı, 2010; Karaca ve ark., 2013; Dost, 2016; Özcan, 2012) araştırmaya katılan hemşirelerin sosyo demografik özelliklerini (yaş, cinsiyet, buldukları sınıf düzeyi, kardeş sayısı) içeren; çocuk bakma ve iletişim durumları ile hasta çocuğa karşı olan tutumlarının incelendiği; pediatri dersi almış ve klinik uygulamasına çıkmış olan katılımcıların cevaplandırması gereken pediatrik hastaya bakış açılarını ve pediatri hemşireliği ile ilgili düşüncelerinin sorgulandığı sorular olmak üzere toplam 21 sorudan oluşmaktadır.

Barnett Çocuk Sevme Ölçeği

Barnett ve Sinisi (1990) tarafından, kişilerin çocuklara yönelik tutumlarını değerlendirmek amacıyla geliştirilen Barnett Çocuk Sevme Ölçeğinin Türkçe geçerlik çalışması Duyan ve Gelbal (2008) tarafından yapılmıştır. Ölçekte bireylerin çocukları sevme durumunu belirlemeye yönelik on dört madde, “Hiç katılmıyorum” seçeneğinden, “Tamamen katılıyorum” seçeneği arasında toplam yedi derecede görüş bildirilerek puanlanmaktadır. Ölçekte toplam 4 madde olumsuz (3, 6, 10 ve 13. maddeler) anlam taşımaktadır. Ölçekten alınabilecek puanlar 14-98 arasında değişmekte, yüksek puan çocuk sevme düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Duyan ve Gelbal (2008) iç tutarlılık katsayısını 0,92, test-tekrar test güvenilirlik katsayısını 0,85 olarak bulmuşlardır. Çalışmamızda cronbach alfa değeri 0.93 olarak belirlenmiştir.

Empatik Eğilim Ölçeği (EEÖ)

Dökmen (1988) tarafından geliştirilen ölçek, kişilerin empati kurma eğilimlerini değerlendirmektedir. Toplam 20 maddeden oluşan ölçeğin, 8 maddesi (3,6,7,8,11,12,13,15) ters ifade edilmekte ve her bir madde beşli likert tipinde puanlanmaktadır. Ölçekten en düşük 20, en yüksek 100 puan alınabilmektedir. Ölçekten alınan yüksek puan, empatik eğilimin yüksek olduğu anlamına gelir. Empatik Eğilim Ölçeğinin güvenilirlik katsayısı 0,82 bulunmuştur. (Dökmen, 1988). Bu çalışmada da cronbach alfa değeri 0.70 olarak belirlenmiştir.

Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin analizinde, tanımlayıcı istatistikler olarak yüzde değerler, aritmetik ortalama, standart sapma, median, minimum ve maksimum değerleri verilmiştir. Bağımsız iki grup karşılaştırmalarında normal dağılım gösteren veriler için Independent t testi, normal dağılım göstermeyen veriler için Mann-Whitney U testi, ikiden fazla bağımsız grup karşılaştırmalarında veriler normal dağılım göstermediği için Kruskal Wallis testi, ölçekler arasındaki ilişkinin belirlenmesinde ise Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Bulgular

Çalışmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin %44.0'nun 20-21 yaş arasında, %89.9'unun kız, %20.9'unun dördüncü sınıf ve %93.6'sının kardeş sahibi olduğu bulunmuştur (Tablo 1). Hemşirelik öğrencilerinin %44.0'nun daha önce çocuk bakımını üstlendiği, %93.9'unun çocukları sevdiği, %84.5'inin çocuklarla iletişim kurma becerisinin iyi olduğu, %92.9'unun çocuklarla iletişim kurmakta zorlanmadığı, %87.3'ünün çocuklarla zaman geçirmekten hoşlandığı ve %87.5'inin çocukların bulunduğu ortamlarda kendini rahatsız hissetmediği belirlenmiştir (Tablo 1). Bununla birlikte, öğrencilerin %62.5'i lisans eğitiminde aldıkları derslerin çocuğa yaklaşımlarını etkilediğini bildirmiştir (Tablo 2).

Çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin hasta çocuğa yaklaşırken dikkat ettikleri ve zorlandıkları konulara ilişkin görüşleri de sorulmuştur. Hemşirelik öğrencilerinin %48.7'sinin bakımda hasta çocuğu üzmemeye ve canını acıtmamaya dikkat ettiği, %40.9'unun hasta çocuğa yaklaşımda zorluk yaşadığı ve yaşanan zorlukların çocukların çok nazlı olmaları ve ağlamaları (%26.4), bakımda daha fazla zaman harcanması (%43.7), daha kırılğan ve ağrı eşiğinin daha düşük olması (%29.9) nedenlerinden kaynaklandığı saptanmıştır.

Tablo 1. Hemşirelik Öğrencilerinin Tanıtıcı Özellikleri

Tanıtıcı özellikler	Ort±SS	Median (Min-Maks)
Yaş	20.64±1.57	21 (18-30)
	n	%
18-19 yaş	113	26.6
20-21 yaş	187	44.0
>22 yaş	125	29.4
Cinsiyet		
Kız	382	89.9
Erkek	43	10.1
Sınıf		
1. sınıf	115	27.1
2.sınıf	121	28.5
3.sınıf	100	23.5
4.sınıf	89	20.9
Kardeş varlığı		
Evet	398	93.6
Hayır	27	6.4
Çocuk bakımı üstlenme durumu		
Evet	187	44.0
Hayır	238	56.0
Çocukları sevme durumu		
Evet	399	93.9
Hayır	26	6.1
Çocukla iletişim kurma becerisi		
İyi	359	84.5
İyi değil	66	15.5
Çocukla iletişim kurmada zorluk yaşama durumu		
Evet	30	7.1
Hayır	395	92.9
Çocuklarla zaman geçirmekten hoşlanma durumu		
Evet	371	87.3
Hayır	54	12.7
Çocuk bulunan ortamda kendini rahatsız hissetme durumu		
Evet	53	12.5
Hayır	372	87.5
Toplam	425	100.0

Tablo 2. Hemşirelik Öğrencilerinin Hasta Çocuk Bakımına İlişkin Görüş ve Tutumları

Özellikler		
Hasta çocuğun bakımında dikkat edilen noktalar (n=298)	n	%
Enfeksiyon	50	16.7
İhtiyaç ve ilaç zamanı	103	34.6
Üzmeden ve canını acıtmadan yaklaşım	145	48.7
Hasta çocuğa yaklaşımda zorlanma durumu		
Evet	174	40.9
Hayır	251	59.1
Hasta çocuğa yaklaşımda zorlanma nedeni (n=174)		
Çok nazlı olmaları ve ağlamaları	46	26.4
Daha fazla zaman harcanması	76	43.7
Daha kırılğan ve ağrı eşiği düşük	52	29.9
Hasta çocuğun bakımında kolaylık sağlayan yönler (n=134)		
Aileden yardım alınabilmesi	9	6.7
Söz dinlemeleri ve hızlı iyileşmeleri	85	63.4
Daha kolay öğrenmeleri	4	3.0
Severek yapmak	36	26.9
Hasta ve sağlıklı çocuğa yaklaşımda fark olduğunu düşünme durumu		
Evet	251	59.1
Hayır	174	40.9
Hasta ve sağlıklı çocuğa hissedilen sevgide fark olduğunu düşünme durumu		
Evet	78	19.4
Hayır	324	80.6
Lisans eğitiminde alınan derslerin çocuğa yaklaşımı etkileme durumu (n=176)		
Evet	110	62.5
Hayır	66	37.5
Çocuk ve yetişkin hasta bakımı arasında fark olduğunu düşünme durumu (n=246)		
Evet	215	87.4
Hayır	31	12.6
Çocuk ve yetişkin hasta bakımı arasında farklar (n=111)		
Çocuklar daha hassas	69	62.2
Çocuklarla iletişim daha zor	42	37.8
Pediyatri hemşiresinde olması gereken özellikler (n=239)		
Empati ve sempati	15	6.3
Anlayış, sabır ve dikkat	224	93.7
Pediyatri hemşiresi olmayı isteme durumu (n=330)		
Evet	191	57.9
Hayır	139	42.1
Toplam	425	100.0

Tablo 3. Hemşirelik Öğrencilerinin Empatik Eğilim Ölçeği ve Çocuk Sevme Ölçeği Puan Ortalamaları

Ölçekler	Ort±SS	Median (Min-Maks)
Empatik Eğilim Ölçeği	70.57±8.65	71.00 (38.00-113.00)
Çocuk Sevme Ölçeği	80.42±15.20	85.00 (26.00-98.00)

Tablo 4. Empatik Eğilim Ölçeği ile Çocuk Sevme Ölçeği puanları arasındaki korelasyon

Ölçekler	Empatik Eğilim Ölçeği	
Çocuk Sevme Ölçeği	r=0.461	p=0.000

Bununla birlikte, öğrencilerin %63.4'ü çocukların söz dinlemeleri ve hızlı iyileşmeleri nedeniyle bakımlarının kolaylaşabildiğini de ifade etmiştir (Tablo 2).

Öğrencilerin %59.1'inin hasta ve sağlıklı çocuğa yaklaşımda fark olduğunu, %80.6'sının hasta ve sağlıklı çocuğa hissedilen sevgide fark olmadığını düşündüğü belirlenmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin %87.4'ünün çocuk ve yetişkin hasta bakımı arasında fark olduğunu, bu farkın çocukların daha hassas olmalarından (%62.2) ve daha zor iletişim kurulmasından (%37.8) kaynaklandığını düşündüğü saptanmıştır. Öğrencilerin %93.7'sinin pediatri hemşiresinde anlayış, sabır ve dikkat özelliklerinin bulunması gerektiğini düşündüğü ve %57.9'unun pediatri hemşiresi olmayı istediği bulunmuştur (Tablo 2).

Hemşirelik öğrencilerinin Empatik Eğilim ve Çocuk Sevme ölçeklerinden aldıkları puanların verildiği Tablo 3 incelendiğinde; öğrencilerin Empatik Eğilim Ölçeği puan ortalamalarının 70.57±8.65, Çocuk Sevme Ölçeği puan ortalamalarının ise 80.42±15.20 olduğu görülmektedir. Çalışmada, Empatik Eğilim Ölçeği ile Çocuk Sevme Ölçeği arasında pozitif yönde düşük düzeyde korelasyon olduğu belirlenmiştir (r=0.461, p=0.000) (Tablo 4).

Hemşirelik öğrencilerinin tanıtıcı özellikleri ve çocuklarla iletişim durumlarına göre Empatik Eğilim Ölçeği ve Çocuk Sevme Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması Tablo 5'de verilmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin Empatik Eğilim Ölçeği puan ortalamalarının; 22 yaş ve üstü, kız, dördüncü sınıf öğrencisi, çocukla iletişim kurma becerisi iyi olan, çocukla iletişim kurmada zorluk yaşamayan ve çocuk bulunan ortamda kendini rahatsız

hissetmeyen öğrencilerde daha yüksek ve farkın istatistiksel olarak önemli olduğu saptanmıştır (sırasıyla; yaş:p=0.001, cinsiyet:p=0.000, sınıf:p=0.001, iletişim becerisi:p=0.007, iletişimde zorluk yaşama:p=0.006, ortamda rahatsız hissetme:p=0.048). Kardeş varlığı, daha önce çocuk bakımı üstlenme, çocukları sevme ve çocuklarla zaman geçirmekten hoşlanma değişkenlerinin öğrencilerinin Empatik Eğilim Ölçeği puan ortalamalarını etkilemediği bulunmuştur (p>0.05). Öğrencilerin tanıtıcı özellikleri ile iletişim durumlarına göre Çocuk Sevme Ölçeği puanları incelendiğinde; 22 yaş ve üstü, kız, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencisi, daha önce çocuk bakımı üstlenen, çocukları seven, çocukla iletişim kurma becerisi iyi olan, çocukla iletişim kurmada zorluk yaşamayan, çocuklarla zaman geçirmekten hoşlanan ve çocuk bulunan ortamda kendini rahatsız hissetmeyen öğrencilerin çocuk sevme puan ortalamalarının daha yüksek olduğu saptanmıştır (p<0.05). Kardeş varlığı değişkeninin öğrencilerinin Çocuk Sevme Ölçeği puan ortalamalarını etkilemediği bulunmuştur (p>0.05).

Tablo 6'da hemşirelik öğrencilerinin hasta çocuk bakımına ve pediatri hemşireliğine ilişkin görüşlerine göre Empatik Eğilim ve Çocuk Sevme Ölçeklerinden aldıkları puanların karşılaştırılması görülmektedir. Hemşirelik öğrencilerinin Empatik Eğilim Ölçeği puan ortalamalarının; hasta çocuğun bakımında çocuğu üzmemeye ve canını acıtmamaya dikkat eden (p=0.010), hasta çocuğa yaklaşımda zorluk yaşamayan (p=0.012) ve pediatri hemşiresi olmayı isteyen (p=0.027) hemşirelik öğrencilerinde daha yüksek ve farkın istatistiksel olarak önemli olduğu belirlenmiştir.

Tablo 5. Hemşirelik Öğrencilerinin Tanıtıcı Özellikleri ile Çocuklarla İletişim Durumlarına Göre Empatik Eğilim ve Çocuk Sevme Ölçeğinden Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

Tanıtıcı Özellikler	n	Ort ±SS	Empatik Eğilim Ölçeği Median (Min-Maks)	Test*	Ort ±SS	Çocuk Sevme Ölçeği Median (Min-Maks)	Test*
Yaş							
18-19 yaş	113	68.53±8.68 ^a	68.50 (38.00-88.00)		76.22±15.33 ^a	80.00 (36.00-98.00)	
20-21 yaş	187	70.37±8.17 ^a	70.00 (49.00-113.00)	KW=13.084	80.04±15.65 ^b	84.00 (26.00-98.00)	KW=17.156
>22 yaş	125	72.56±8.92 ^b	72.00 (38.00-89.00)	p=0.001	84.27±13.49 ^c	87.00 (39.00-98.00)	p=0.000
Cinsiyet							
Kız	382	71.08±8.52	71.00 (38.00-113.00)	t=3.568	81.29±14.67	85.00 (26.00-98.00)	t=3.643
Erkek	43	65.94±8.57	67.00 (51.00-87.00)	p=0.000	71.50±17.67	72.50 (33.00-98.00)	p=0.000
Sınıf							
1.sınıf	115	69.24±9.82 ^a	69.00 (38.00-113.00)		77.76±14.45 ^a	80.00 (36.00-98.00)	KW=21.746
2.sınıf	121	69.36±7.40 ^a	69.00 (49.00-96.00)	KW=17.163	76.66±17.05 ^a	79.00 (33.00-98.00)	p=0.000
3.sınıf	100	70.89±7.64 ^a	71.00 (52.00-86.00)	p=0.001	83.18±13.68 ^b	86.00 (26.00-98.00)	
4.sınıf	89	73.32±9.14 ^b	73.00 (38.00-89.00)		84.97±13.54 ^b	87.00 (39.00-98.00)	
Kardeş varlığı							
Evet	398	70.57±8.79	71.00 (38.00-113.00)	U=4777.500	80.44±15.34	85.00 (26.00-98.00)	U=4499.500
Hayır	27	70.48±6.60	70.00 (56.00-88.00)	p=0.809	80.14±13.38	77.00 (37.00-97.00)	p=0.596
Çocuk bakımı üstlenme durumu							
Evet	187	70.90±8.46	71.00 (38.00-88.00)	t=0.688	82.28±13.79	85.00 (36.00-98.00)	t=2.190
Hayır	238	70.29±8.81	70.00 (38.00-113.00)	p=0.490	78.92±15.11	81.00 (26.00-98.00)	p=0.029
Çocukları sevme durumu							
Evet	399	70.67±8.69	71.00 (38.00-113.00)	t=0.970	82.46±12.97	85.00 (37.00-98.00)	U=821.000
Hayır	26	69.07±8.07	69.50 (51.00-85.00)	p=0.340	52.50±16.11	50.50 (26.00-87.00)	p=0.000
Çocukla iletişim kurma becerisi							
İyi	359	71.02±8.75	71.00 (38.00-113.00)	t=2.510	82.63±13.16	85.50 (37.00-98.00)	t=5.476
İyi değil	66	67.92±7.54	68.00 (51.00-85.00)	p=0.007	68.06±19.47	68.50 (26.00-98.00)	p=0.000
Çocukla iletişim kurmada zorluk yaşama durumu							
Evet	30	66.50±7.82	67.00 (51.00-85.00)	U=3228.500	68.40±21.40	80.00 (26.00-97.00)	U=3085.000
Hayır	395	70.86±8.64	71.00 (38.00-113.00)	p=0.006	81.33±14.25	85.00 (34.00-98.00)	p=0.002
Çocuklarla zaman geçirmekten hoşlanma durumu							
Evet	371	70.81±8.56	71.00 (38.00-113.00)	t=1.406	83.48±12.36	86.00 (37.00-98.00)	t=9.324
Hayır	54	69.01±9.14	69.00 (51.00-96.00)	p=0.161	60.52±16.89	57.00 (26.00-98.00)	p=0.000
Çocuk bulunan ortamda kendini rahatsız hissetme durumu							
Evet	53	68.45±8.95	69.00 (45.00-88.00)	t=-1.882	63.75±18.30	66.00 (26.00-98.00)	U=3267.000
Hayır	372	70.88±8.57	71.00 (38.00-113.00)	p=0.048	82.81±13.08	85.50 (33.00-98.00)	p=0.000

* Independent t, Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis testleri kullanılmıştır ** a,b üst simgeleri her bir grupta grup içi farklılığı göstermekte olup aynı harflerin yer aldığı ölçümler benzerdir.

Tablo 6. Hemşirelik Öğrencilerinin Hasta Çocuklara İlişkin Görüşlerine Göre Empatik Eğilim ve Çocuk Sevme Puan Ortalamaları

Özellikler	n	Ort ±SS	Empatik Eğilim Ölçeği Median (Min-Maks)	Test*	Ort±SS	Çocuk Sevme Ölçeği Median (Min-Maks)	Test*
Hasta çocuğun bakımında dikkat ettiğiniz noktalar (n=298)							
Enfeksiyon	50	70.41±7.01 ^a	70.00 (55.00-88.00)	KW=9.205 p=0.010	80.55±11.64 ^a	80.00 (53.00-98.00)	KW=17.156 p=0.048
İhtiyaç ve ilaç zamanı	103	69.86±8.85 ^a	70.00 (45.00-89.00)		80.12±15.99 ^{ab}	85.00 (33.00-98.00)	
Üzmeden ve canını acıtmadan yaklaşım	145	72.69±9.20 ^b	73.00 (38.00-113.00)		83.15±14.78 ^b	87.00 (37.00-98.00)	
Hasta çocuğa yaklaşımda zorluk yaşama durumu							
Evet	174	69.56±8.36	69.00 (48.00-113.00)	U=15788.500 p=0.012	76.79±15.44	80.00 (26.00-98.00)	U=15788.500 p=0.012
Hayır	251	71.28±8.80	72.00 (38.00-96.00)		82.86±14.56	86.50 (33.00-98.00)	
Hasta ve sağlıklı çocuğa yaklaşımda fark olduğunu düşünme durumu							
Evet	251	70.78±8.59	71.00 (38.00-113.00)	t=0.625	79.73±14.66	82.50 (26.00-98.00)	U=15788.500
Hayır	174	70.22±8.76	70.00 (38.00-96.00)	p=0.532	81.42±15.93	86.00 (33.00-98.00)	p=0.081
Hasta ve sağlıklı çocuğa hissedilen sevgide fark olduğunu düşünme durumu							
Evet	78	69.44±9.39	68.00 (52.00-113.00)	t=-1.371	79.94±14.77	81.50 (26.00-98.00)	t=-0.328
Hayır	324	70.88±8.41	71.00 (38.00-96.00)	p=0.171	80.55±15.34	85.00 (33.00-98.00)	p=0.532
Lisans eğitiminde alınan derslerin çocuğa yaklaşımı etkileme durumu (n=176)							
Evet	110	72.62±8.58	73.00 (38.00-89.00)	U=2865.500 p=0.043	86.47±12.11	89.00 (39.00-98.00)	U=2351.500 p=0.001
Hayır	66	70.58±7.70	71.00 (55.00-89.00)		80.20±14.25	80.00 (26.00-98.00)	
Pediatri hemşiresi olmayı isteme durumu (n=330)							
Evet	191	71.68±8.79	72.00 (38.00-96.00)	U=10207.500 p=0.027	85.87±11.18	87.50 (51.00-98.00)	U=7088.500 p=0.000
Hayır	139	69.67±7.80	70.00 (52.00-88.00)		75.33±16.42	79.00 (26.00-98.00)	

* Independent t, Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis testleri kullanılmıştır.

** a, b üst simgeleri her bir grupta grup içi farklılığı göstermekte olup aynı harflerin yer aldığı ölçümler benzerdir.

Hasta ve sağlıklı çocuğa yaklaşımda ve hissedilen sevgide fark olduğunu düşünme durumunun öğrencilerin Empatik Eğilim Ölçeği puan ortalamalarını etkilemediği bulunmuştur ($p>0.05$). Bununla birlikte, hasta çocuğun bakımında ‘çocuğu üzmemeye ve canını acıtmamaya dikkat eden’ öğrencilerde Çocuk Sevme Ölçeği puan ortalamalarının daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p=0.048$). Hasta çocuğa yaklaşımda zorluk yaşamayan, lisans eğitiminde alınan derslerin çocuğa yaklaşımı etkilediğini düşünen ve pediatri hemşiresi olmayı isteyen öğrencilerin Çocuk Sevme Ölçeği puan ortalamalarının daha yüksek ve farkın istatistiksel olarak önemli olduğu belirlenmiştir ($p\leq 0.001$). Hasta ve sağlıklı çocuğa yaklaşımda ve hissedilen sevgide fark olduğunu düşünme durumunun öğrencilerin Çocuk Sevme Ölçeği puan ortalamalarını etkilemediği bulunmuştur ($p>0.05$).

Tartışma

Hemşirelik, sağlıklı ve hasta bireyin sağlığını yönetme gücü kazandırmada destek olan, bilgi ve uygulamanın bir arada bulunduğu bir meslektir. Yaşamın her döneminde bakım, eğitim, danışmanlık, tedavi alanlarında bireylere ve topluma hizmet veren hemşireler belli özel alanlarda da uzmanlıklar alarak mesleklerini yürütebilmektedir. Bu özel alanlardan biri olan çocuk sağlığı ve hastalıkları çerçevesinde; özellikle iletişim problemlerinin çok yaşanabilmesi, aile merkezli bakım modeli kapsamında tüm ailenin sorumluluğunun alınmasının gerekmesi, çocukların yaş dönemlerinin ve her çocuğun da bireysel özelliklerinin farklı olması nedeniyle bir çocuk hemşiresinden beklentiler değişmektedir. Oldukça zor olan çocuğun bakımını gerçekleştirirken özellikle şefkatli ve sabırlı yaklaşılması gerektiği ve çocukları sevmenin de bakım vermeye olumlu katkısı olduğu bilinmektedir (Çavuşoğlu, 2015; Törüner ve Büyükgöncü, 2012; Çam, 2009). Hemşirelik öğrencilerinin pediatrik hastaya yaklaşımı ve zorlandığı durumları inceleyen çalışmaların sayısı sınırlı olmakla birlikte, onkoloji kliniğinde staj yapan öğrencilerle yapılan bir çalışmada, öğrencilerin çocuk hasta ile iletişim kurmak ve bakım vermek konusunda yetişkin hastalardan daha fazla zorlandıklarını ifade ettikleri bulunmuştur (Kürtüncü ve ark., 2017). Yine yapılan başka bir çalışmada, öğrencilerin neredeyse yarısı çocuklara bakım vermenin diğer hastalara ya da yaşlılara bakım vermektense daha zor olduğunu ifade etmişlerdir (Oermann ve Lukomski, 2001). Bütün bu zorluk ve çocuk hastalara yaklaşımlarının;

meslek üyelerinin yaşı, cinsiyeti, aile tipi, medeni hali, mesleği isteyerek seçme durumu gibi sosyodemografik ve mesleki özellikleri ile ilişkili olabileceği, yapılan çalışmalarla bildirilmiştir. Bu özellikler içerisinde özellikle çocuk sevme ve güçlü bir iletişim becerisinin önemi vurgulanmaktadır (Tunç ve ark., 2014; Şahin ve Özdemir, 2015). Bizim çalışmamızda da hemşirelik öğrencilerinin özelliklerine bakıldığında; büyük çoğunluğunun çocukları sevdiği, çocuklarla iletişim kurma becerilerinin iyi olduğu ve onlarla zaman geçirmekten hoşlanma, çocuklarla aynı ortamda olmaktan rahatsız olmama gibi olumlu tutumlara sahip oldukları belirlenmiştir. Bununla birlikte, öğrenciler, daha yüksek oranda, çocukların yetişkinlerden daha hassas olmaları nedeniyle farklı olduklarını ifade ederken, yarından fazlası çocuğa yaklaşmakta zorlanmadıklarını belirtmiştir. Literatür bilgileri doğrultusunda, çalışmamıza katılan öğrencilerin, çocuklara bakım vermede etkili olabilecek faktörlere ilişkin özelliklerinin, çoğunlukla olumlu olduğu görülmektedir.

Bir pediatri hemşiresinin çocuk ve ailesinin haklarını koruma ve savunma rolünü gerçekleştirebilmesi için, yaş dönemlerine göre çocukların tüm gelişimsel alanlarındaki farklılıklarını anlamaları ve çocuklarla iletişimde onlara gerekli sevgi ve ilgiyi göstermeleri önem taşımaktadır (Demir, 2020; Reynold ve ark., 2000; Chen ve ark., 2009; Hockenberry ve Wilson, 2011). Çocukları sevmek, çocuk hemşiresi olmaya karar vermede önemli faktörlerden biridir (Hockenberry ve Wilson, 2011). Literatürde, çocuklarla çalışan meslek grupları içerisinde daha çok öğretmenler üzerine yapılan çalışmalara rastlanmış olmakla birlikte, empati, iletişim becerisi ve çocuk sevme olguları birlikte bulunduğu, meslekte iş doyumunu beraberinde getirdiği vurgulanmıştır (Uğurlu, 2013; Atlı ve Kutlu, 2012; Çelik ve Çağdaş, 2010; Tutuk ve ark., 2002). Bektaş ve arkadaşlarının (2015) çalışmasında, hemşirelik öğrencilerinin büyük çoğunluğunun kardeşi olduğu, yarından fazlasının daha önce çocuk hastalara bakım verdiği, tamamına yakınının çocuklarla oyun oynama konusunda gönüllü olduğu ve çocuk sağlığı kliniklerinde çalışmak istediği bulunmuştur. Bu çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin %62.5`i lisans eğitimi boyunca aldıkları derslerin çocuklara yaklaşımını olumlu etkilediği cevabını vermiştir. Bununla birlikte, öğrencilerin büyük çoğunluğu, pediatri hemşiresinin anlayışlı, sabırlı ve dikkatli olması gerektiğini söylemiş, yarından fazlası pediatri hemşiresi olmayı istediğini belirtmiştir. Yapılan

çalışmalarla benzer şekilde, çocuklarla olumlu iletişim özelliklerine sahip öğrenci grubunun pediatri alanında çalışma konusunda da olumlu tutumlarının olabildiği düşünülmektedir.

Hemşirelik yardım etme kavramı temelinde gelişen bir meslektir. Özellikle çocuk sağlığı alanında yetişen ve çalışan hemşirelerin de daha bağımlı bir grup olan çocuklara yardım etme becerisini uygularken, onları anlamaları, etkin dinlemeleri, ifade edemedikleri durumları fark edebilmeleri için empati becerisine sahip olmaları önemlidir. Literatür incelendiğinde, hemşirelik öğrencilerinin empatik eğilimleri ve becerilerine ilişkin sınırlı sayıda çalışma bulunmakla birlikte (Tunç ve ark., 2014; Şahin ve Özdemir, 2015; Pınar, 2004), pediatri hemşireliğine ilişkin görüşler ve özellikler ile empati durumları arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaya rastlanmamıştır. Arpacı ve Özmen'in (2014) hemşirelik öğrencileri ile yaptığı bir çalışmada öğrencilerin empatik eğilim ölçüğü puan ortalaması, 69.94 ± 8.44 . Yine, farklı yıllar ve bölgelerde hemşirelik öğrencileriyle yapılan çalışmalarda öğrencilerin empatik eğilim düzeylerinin orta düzeyde değerlendirildiği görülmektedir (Tunç ve ark., 2014, Pınar, 2004; Demir, 2020, Tutuk, 2002.). Bizim çalışmamızda da, bu çalışmalara benzer şekilde empatik eğilim puan ortalaması 70.57 ± 8.65 ile orta seviyede bulunmuştur (Tablo 3). Çalışmamız bu bulgu açısından literatürü destekler niteliktedir.

Bireylerin empati düzeyinin; kişilik, cinsiyet, çevre ve öğrenilen iletişim becerisi faktörlerinden etkilendiği bildirilmektedir (Çavuşoğlu, 2015; Ioanidou ve Konstantikaki, 2008). Özellikle çocuklarla çalışan gruplara bakıldığında daha çok öğretmenlerin empatik eğilim düzeylerinin incelendiği çalışmalar literatürde yer almaktadır (Uğurlu, 2013; Atlı ve Kutlu, 2012; Çelik ve Çağdaş, 2010; Tutuk ve ark., 2002). Okul öncesi öğretmenleriyle yapılan bir çalışmada mesleğini severek yapan öğretmenlerin empatik eğilimleri daha yüksek bulunmuştur (Çelik ve Çağdaş, 2010). Yetiştirme yurtlarında çalışan öğretmenlerin empatik eğilimlerinin yaş, cinsiyet ve mesleği isteyerek seçme faktörleri tarafından etkilendiği belirlenmiştir (Atlı ve Kutlu, 2012). Bu sonuçların yanı sıra bazı çalışmalarda, hemşirelerde yaş (Nazik ve Arslan, 2011) ve mesleki memnuniyet düzeyi (Şahin ve Özdemir, 2015) arttıkça empatik beceri düzeyinin arttığı bildirilmektedir. Yiğitbaş ve arkadaşlarının (2013) sağlık eğitimi alan bir grup öğrenciyle yaptığı çalışmada ise kız öğrencilerin empatik beceri puanlarının erkek öğrencilerden

daha yüksek olduğunu saptanmıştır. Bizim çalışmamızda, 22 yaş ve üzeri olan, kız öğrencilerin empatik eğilim puanlarının daha yüksek olduğu ve sınıf düzeyi ilerledikçe empatik eğilimlerinin arttığı istatistiksel olarak da anlamlı şekilde belirlenmiştir (Tablo 5). Kızların iletişim yönünden güçlü olmaları, şefkat ve acıma hissi gibi duygularının daha belirgin olması ve toplumsal cinsiyet çerçevesinde kadının sahip olması gereken özellikler nedeniyle de daha fazla empati becerisine sahip olduğu bildirilmektedir (Altay ve Törüner, 2014). Bununla birlikte artan yaş ve klinik deneyimlerle birlikte, karşılaşılan olguların kazandırdığı deneyimin empatik beceriyi arttırdığı söylenebilir.

Yapılan çalışmalarda hemşirelik öğrencileri ve çocuk hemşirelerinin uyguladıkları bakımın çocuk sevme düzeyleri ile ilişkili olduğu ve hemşirelerin çocuk sevme düzeylerinin birçok faktörden etkilendiği bildirilmektedir (Yiğitbaş ve ark., 2013; Arifoğlu ve Razi, 2011; Demir, 2020, Atlı ve Kutlu, 2012). Bizim çalışmamızda bu oran 80.42 ± 15.20 ile yüksek kabul edilebilir bir değer arasındadır (Tablo 3). Kostak ve arkadaşları (2017) hemşirelerin çocuk sevme düzeylerine etki eden faktörleri araştırmışlar ve hemşirelerin sahip olduğu çocuk sayısı arttıkça çocuk sevme düzeylerinin de arttığı sonucuna ulaşmışlardır. Aynı çalışmada çocuk servisinde çalışan hemşirelerin çocuk sevme düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Altay ve Törüner'in (2014) öğrenci hemşirelerin klinik stres yaşama ve çocuk sevme durumlarının belirlenmesi üzerine yaptıkları çalışmada da hemşirelik öğrencilerinin çocuk sevme düzeyleri yüksek bulunmuş, öğrencilerin olumlu duygulara sahip olmalarının çocukları sevme düzeylerini arttırdığı belirlenmiştir. Yapılan başka bir çalışmada; hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin çocuklarla oyun oynama, çocuk sahibi olmayı isteme ve çocuk servislerinde çalışmayı isteme durumlarının çocuk sevme düzeylerini etkilediği belirlenmiştir (Kostak, 2013). Bu çalışmada da, hemşirelik öğrencilerinin çocuk sevme durumlarının yaşla birlikte artış gösterdiği, kız ve çocuklarla ilgili olumlu tutumları olan öğrencilerde çocuk sevme düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek olduğu bulunmuştur (Tablo 5, Tablo 6). Çalışmaya katılan öğrencilerin çocuk sevmeyi etkileyen olumlu özelliklerinin fazla olması nedeniyle de bu bulgunun beklendiği olduğu söylenebilir. Çalışmamız literatürü destekler niteliktedir.

Empati, pediatri hemşireliğinde de bakımın temel bileşenlerinden biri olduğu gibi, çocuk ve

ailenin bakımını üstlenen hemşirelerden çocukları sevmeleri, kabullenebilmeleri ve onlarla vakit geçirirken mutlu olmaları beklenmektedir (Kostak, 2013). Empatik eğilim ve çocuk sevme düzeylerinin bir arada incelendiği çalışmalara rastlanmamakla birlikte daha çok çocuklarla çalışan öğretmenlerle birlikte yürütülen çalışmalar bulunmaktadır. Uğurlu'nun (2013) öğretmenlerle yaptığı çalışmasında empatik eğilimin çocuk sevme üzerinde etkili olduğu bulunmuştur. Bizim çalışmamızda da çocuk sevme durumlarının artmasıyla birlikte empatik eğilimlerinin de anlamlı bir şekilde artış gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 4). Ayrıca çalışmada empatik eğilimi yüksek olan öğrencilerin pediatri hemşiresi olmayı isteme oranlarının da daha yüksek olması dikkat çekicidir (Tablo 6). Birey, motivasyonu ve mesleğini tercih etmesindeki isteklilik düzeyi yükseldikçe empatik yaklaşımı da geliştirebilir. Motivasyon kaynaklarından en önemlisi olan sevgi, bu gelişimin ardındaki temel basamaktır. Çocuk sevme düzeyi arttıkça empatik eğilim düzeyinin de artmasının beklendiği bir bulgu olduğu söylenebilir (Tablo 4). Bu bulgular açısından çalışmamız, teorik bilgiyi desteklemekle birlikte, öğrencilerin pediatri hemşireliği ve çocuklara dönük özelliklerine ilişkin bulguları ve empatik eğilimleri ile ilişkili bulgu örnekleri açısından literatüre katkı sağlamaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Çalışmanın sonuçlarına göre; çalışmaya alınan hemşirelik öğrencilerinin EEÖ puan ortalamalarının orta (70.57±8.65) ÇSÖ puan ortalamalarının ise yüksek (80.42±15.20) seviyede olduğu belirlenmiştir. Gerek empatik eğilim gerekse çocuk sevme düzeylerinin yaş, cinsiyet, çocukla iletişim özellikleri ve çocuklara ilişkin tutumlar gibi faktörlerden etkilendiği, pediatri hemşiresi olmak isteyen öğrencilerin empatik eğilim ve çocuk sevme puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. EEÖ ile ÇSÖ arasında pozitif yönde düşük düzeyde korelasyon olduğu belirlenmiştir ($r=0.461$, $p=0.000$).

Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre; hemşirelik mesleğine ilk adımın atıldığı birinci sınıftan itibaren öğrencilere daha fazla empatik beceriyi geliştirme çalışmaları planlanarak düzenli izlenmesi; alana ilişkin beceri ve tutum kazanmaya dönük eğitim yöntemleri geliştirilerek, klinik alanlarda empatik ve çocuk sevme durumlarını etkileyebilecek vakaların tartışılması; pediatri alanında hasta bakımına dönük görüş, tutum, yaklaşım, engelleri de içeren farklı kültür ve

bölgelerde uzun süreli ve karşılaştırmalı çalışmalar planlanması önerilebilir.

Araştırmanın sınırlılıkları

Araştırma, çalışmanın yapıldığı üniversitenin hemşirelik bölümü öğrencileri ve onların değer yarguları ile sınırlıdır.

Teşekkür

Araştırmaya katılan öğrencilere ve araştırmanın yapılmasına izin veren kurum yönetimine teşekkür ederiz.

Araştırmanın Etik Yönü/ Ethics Committee

Approval: Çalışmaya başlamadan önce, üniversitenin etik kurulundan (İstanbul Medipol Üniversitesi, Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurul Başkanlığı, Tarih: 16.05.2017, Karar no:169 Sayı:10840098-604.01.01) ve ilgili kurumdan izin alınmıştır. Çalışmanın amacına yönelik bilgi verildikten sonra, gönüllülük esasına dayalı olarak, çalışmaya katılacak hemşirelik bölümü öğrencilerinden yazılı onamları alınmıştır. Veriler gizli tutulmuş, araştırma dışında kullanılmamıştır. Araştırmada Helsinki Deklarasyonu ilkelerine uyulmuştur.

Hakem/Peer-review: Dış hakem değerlendirmesi

Yazar Katkısı/Author Contributions: Fikir/kavram: EG, ÖA; Tasarım: EG, ÖA; Veri toplama ve/veya Veri İşleme: EG; Analiz ve/veya Yorum: EG, ÖA; Kaynak tarama: EG, ÖA; Makalenin Yazımı: EG, ÖA; Eleştirel inceleme: EG, ÖA.

Çıkar çatışması/Conflict of interest: Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması söz konusu değildir.

Finansal Destek/Financial Disclosure: Finansal destek alınmamıştır.

Çalışma Literatüre Ne Kattı?

- Hemşirelik öğrencilerinin çocuk sevme düzeyleri yüksek seviyededir.
- Hemşirelik öğrencilerinin empatik eğilim seviyeleri orta seviyededir.
- Hemşirelik öğrencilerin çocuk sevme düzeyi arttıkça empatik eğilim düzeyi de artmaktadır.

Kaynaklar

- Altay N, Kılıçarslan Törüner E. (2014). Öğrenci hemşirelerin klinik stres yaşama ve çocuk sevme durumlarının belirlenmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi, 7(3), 166-170.
- Arifoğlu B, Razi GS. (2011). Birinci sınıf hemşirelik öğrencilerinin empati ve iletişim becerileriyle iletişim yönetimi dersi akademik başarı puanı arasındaki ilişki. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu E- Dergisi, 4(1), 7-11.

- Arpacı P, Özmen D. (2014). Hemşirelik öğrencilerinin özgeçmiş ve empatik eğilim düzeyleri ve aralarındaki ilişki. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 11(3), 51-57.
- Atlı A, Kutlu M. (2012). Çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtlarında çalışan personelin empatik eğilim düzeylerinin incelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 23(1), 49-66.
- Barnett MA, Sinisi CS. (1990). The initial validation of a liking of children scale. *Journal of Personality Assessment*, 55(1-2), 161-167.
- Bektaş M, Ayar D, Selekoğlu Y, Kudubeş A, Altan S. (2015). Hemşirelik öğrencilerinin çocuk sevme durumlarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *The Journal of Pediatric Research*, 2(1), 37-41.
- Büyük E, Rızalar S, Seferoğlu E, Oğuzhan H. (2014). Çocuk ve erişkin kliniklerinde çalışan hemşirelerin çocuk sevme ve çocuk yetiştirme tutumlarının incelenmesi. *The Journal of Pediatric Research*, 1(3), 130-137.
- Chen CW, Su JJ, Liu YY, Feng RF. (2009). Subjective experiences of student nurses in a pediatric practicum. *Fu-Jen Journal of Medicine*, 7, 171-180.
- Çam O. (2009). Hemşirelik Yüksekokulu öğrencilerinde psikodramanın empatik eğilim ve empatik beceri üzerine etkisi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 11, 55-63.
- Çavuşoğlu, H. (2015) Çocuk Sağlığı Hemşireliği, 3. Baskı, Ankara, Sistem Ofset Basımevi, s. 67-69.
- Çelik E, Çağdaş A. (2010). Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin empatik eğilimlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23;23-38.
- Demir E. (2020). Hemşirelik ve çocuk gelişimi öğrencilerinin çocuk sevme düzeylerinin değerlendirilmesi ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 23(1), 17-22.
- Dost A. (2016). Hemşirelik öğrencilerinin iletişim becerisi ve empati düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi, *H.Ü. Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 3(1), 78.
- Dökmen Ü. (1988). Empatinin yeni bir modele dayanılarak ölçülmesi ve psikodrama ile ölçülmesi, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 21(1), 155-190.
- Duyan V, Gelbal S. (2008). Barnett çocuk sevme ölçeğini Türkçe'ye uyarlama çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 33(148), 40-48.
- Erdem Y, Duyan VA. (2011). Determination of the factors that affect the level of pediatric nurses' liking of children. *J Med Sci*, 41, 295-305.
- Hockenberry, MJ., Wilson, D. (2011) *Wong's Nursing Care of Infants and Children*, 9. Edition, USA, Elsevier Mosby Company, p.10-15.
- Ioannidou F, Konstantikaki V. (2008). Empathy and emotional intelligence: what is it really about?. *International Journal of Caring Sciences*, 1(3), 118-123.
- Karaca A, Açıköz F, Akkuş D. (2013). Eğitim ile empatik beceri ve empatik eğilim geliştirilebilir mi? Bir Sağlık Yüksekokulu Örneği. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(3), 118-122.
- Karagözoğlu Ş. (2005). Bilimsel bir disiplin olarak hemşirelik. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 9(1), 6-14.
- Kostak Akgün M. (2013). Hemşirelik ve ebellek öğrencilerinin çocuk sevme durumları, çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşireliği dersinin çocuk sevme durumlarına etkisi ve etkileyen faktörler. *Cumhuriyet Hemşirelik Dergisi*, 2(2), 50-56.
- Kostak Akgün M, Semerci R, Kocaaslan E. (2017). Hemşirelerin çocuk sevme düzeyleri ve çocuk yetiştirme tutumları. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(4), 146-155.
- Kürtüncü M, Çınar N, Kahriman İ, Demirbağ B. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin çocuk onkoloji kliniğindeki deneyimleri: Niteliksel Çalışma. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 4(1), 8-11.
- Kyle, T., Carman, S. (2013) *Essentials of Pediatric Nursing*, 2. Edition, Wolters Kluwer Health/Lippincott Williams&Wilkins, s.12-13.
- Mutlu, B., Balcı S. (2010) *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dersi Alan Öğrencilerin Staj Öncesi ve Sonrası Çocuk Sevme Durumları*, 10 (Ek sayı:1), 32. *Pediatric ve 11. Pediatri Hemşireliği Günleri Özet Kitabı*, s. 155.
- Nazik E, Arslan S. (2011). Hemşirelik öğrencilerinin empatik becerileri ile öz duyarlılıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 14(4), 69-75.
- Oermann MH, Lukomski AP. (2001). Experiences of students in pediatric nursing clinical courses, *Journal for Specialists in Pediatric Nursing*, 6(2), 65-72.
- Özcan H. (2012). Hemşirelerin empatik eğilim ve empatik becerileri: Gümüşhane örneği. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(2), 122-129.
- Pınar, G. (2004) *Doğum Salonunda Çalışan Ebe ve Hemşirelerin Empati Beceri Düzeyleri ve Etkileyen Faktörler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Reynolds W, Scott PA, Austin W. (2000). Nursing, empathy and perception of the moral. *Journal of Advanced Nursing*, 32(1), 235-242.
- Şahin ZA, Özdemir FK. (2015). Hemşirelerin iletişim ve empati beceri düzeylerinin belirlenmesi. *G.O.P Taksim E.A.H Journal of Academic Research in Nursing*, 1(1), 1-7.
- Törüner, E., Büyükgönenç, L. (2012) *Çocuk Sağlığı Temel Hemşirelik Yaklaşımları*, 1. Baskı, Ankara, Göktaş Yayınları, s.26-27.
- Tunç P, Gıtmaz A, Boothby MR. (2014). Yoğun bakım ve yataklı servis hemşirelerinde duygusal emek stratejilerinin empatik eğilim açısından incelenmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 15, 45-54.

- Tutuk A, Al D, Doğan S. (2002). Hemşirelik öğrencilerinin iletişim becerisi ve empati düzeylerinin belirlenmesi, Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi, 6(2), 36-41.
- Uğurlu CT. (2013). Öğretmenlerin iletişim becerisi ve empatik eğilim davranışlarının çocuk sevme düzeyleri üzerine etkisi. Pegem Journal of Education & Instruction, 3(2), 51-61.
- Yiğitbaş Ç, Deveci SE, Açık Y, Ozan AT, Oğuzöncül AF. (2013). Sağlık eğitimi alan bir grup öğrencinin empatik eğilim ve becerisi, S.D.Ü Sağlık Bilimleri Dergisi, 4 (1), 7-13.
- Yüzer S, Alıcı D, Yiğit R. (2008). Pediatri hemşirelerinin rolleri ve fonksiyonları ölçeğinin uygulanmasının geliştirilmesi: Güvenilirliği ve Geçerliliği. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 11(4),19-29.